

Семенов В.В., канд. техн. наук., ст. наук. співр. Інституту демографії та соціальних досліджень ім. В.М. Птухи НАН України, доцент кафедри інтелектуальних інформаційних технологій УДУФМТ

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ ВИРІВНЮВАННЯ В СИСТЕМІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ УКРАЇНИ

Метою даного дослідження є аналіз редистрибутивної здатності системи міжбюджетних трансфертів України скорочувати міжрегіональну нерівність доходів регіональних бюджетів на особу за період 1999-2010 рр. Отримано оцінки впливу трансфертів на вирівнювання регіональних бюджетів та, окремо, впливу власних надходжень регіонів та трансфертів на фінансування соціальної інфраструктури. Завдяки міжбюджетним трансфертам за вказаний період видалялось від 45% до 78% нерівності у власних ресурсах регіонів.

The aim of this study is analyze the redistributive power of Ukraine central government budget to diminish regional disparity in per capita budgetary revenue in the 1999-2010 period. This analyze is carried out for the budget as a whole through regional fiscal balances and for the effects on the social expenditure of intergovernmental transfers. The redistributive power is from 45% to 78%.

Міжрегіональний перерозподіл ресурсів в системі фіскального федералізму. Традиційна теорія фіскального федералізму ґрунтується на аналізі розподілу функціональних повноважень між рівнями державного управління та аналізі розподілу фіскальних інструментів, необхідних для виконання таких повноважень. Основним висновком досліджень Аронсона, Боудвеля, Бредфорда, Оутса та ін.[4, 6-8,11] є те, що на рівні національного уряду повинні бути сконцентровані повноваження в галузі макроекономічного регулювання та перерозподілу доходів на користь малозабезпечених верств населення. Разом із тим, існує низка суспільних благ, стосовно яких максимальний рівень суспільного добробуту може бути досягнутий лише при їх виробництві та забезпеченні на регіональному рівні (теорема про децентралізацію Оутса). Рівень зростання добробуту, спричинений децентралізацією виробництва та забезпечення суспільними благами, негативно залежить від еластичності попиту на ці блага по ціні. Економетричні дослідження попиту на суспільні блага, які традиційно вважаються локальними, свідчать про низьку цінову еластичність. Це означає значне зростання суспільного добробуту при децентралізації виробництва та забезпечення відповідних благ і послуг. Проте процес децентралізації супроводжується як вигодами, так і втратами, баланс між якими залежить від багатьох чинників економічного та політичного характеру. Отже, неможливо визначити оптимальний рівень децентралізації універсального характеру. Децентралізація податкових та видаткових повноважень утворює фіскальні екстерналії (зовнішні ефекти – позитивні та негативні, горизонтальні та вертикальні), які приймають три основні форми [3]:

1. Міжрегіональна диференціація чистих фіскальних вигод – різниця між обсягом отриманої вигоди від надання регіональних суспільних благ та послуг і рівнем податкових надходжень. Така диференціація може, наприклад, утворювати стимули для переміщення в інші регіони фірм та домогосподарств (осіб), а також приводить до порушення принципу горизонтальної справедливості.

2. Високий рівень децентралізації може супроводжуватись горизонтальними екстерналіями, пов'язаними із намаганнями регіональної влади досягти власних цілей за рахунок інших регіонів (недобросовісна податкова конкуренція, експорт податкового навантаження тощо).

3. Для федерального бюджетного устрою характерні також вертикальні екстерналії, які полягають у прагненні регіонів перекласти податкове та видаткове навантаження на федеральний (центральный) уряд.

Основну роль у забезпеченні ефективного функціонування суспільних фінансів відіграють фіскальні інструменти. Одним із головних таких інструментів є підтримка певного рівня вертикальної незбалансованості бюджетної системи (вертикального фіскального дисбалансу). Оптимальний рівень такої незбалансованості не може бути визначений однозначно, проте, доведено, що децентралізація видаткових зобов'язань більш ефективна, ніж децентралізація податкових повноважень. Іншим інструментом є вертикальна та горизонтальна координація та гармонізація податкової і бюджетної політики між органами державного управління різних рівнів. Третім найважливішим інструментом є система міжбюджетних грантів (трансфертів). Можна виділити три основні задачі системи міжбюджетних трансфертів: 1) компенсація фіскальних екстерналій, які утворюються у вигляді переливу вигод від діяльності одного регіону до інших; 2) вирівнювання доходів регіональних бюджетів; 3) виправлення недоліків податкової системи (негативних податкових збурень). В даній роботі розглянуто вирівнюючі властивості системи міжбюджетних трансфертів України.

Необхідним інструментом міжбюджетного вирівнювання, основною метою якого є перерозподіл ресурсів від регіонів із високим рівнем бюджетної забезпеченості на користь регіонів із низькою фіскальною здатністю, є безумовні трансферти. Вони є одним із основних елементів фіскальної системи держав із багаторівневим бюджетним устроєм. Трансферти вирівнювання є засобом для розвитку міжрегіональної конкуренції (шляхом створення рівних можливостей по стимулюванню економічної активності для усіх регіонів) та міжрегіонального перерозподілу ресурсів. Основною метою таких трансфертів є вирівнювання чистих фіскальних вигод, диференціація яких характерна для будь-якої держави із децентралізованою бюджетною системою.

Процес надання фінансової допомоги у формі міжбюджетних трансфертів є досить складним. Основну роль у цьому процесі відіграють процедури ієрархічного торгу між різними рівнями законодавчої і виконавчої влади. В умовах України ці процедури головним чином виходять із необхідності часткового (при обмежених можливостях державного бюджету) покриття фіскального розриву між розрахованими і погодженими із центром видатковими потребами та надходженнями до регіонального бюджету. Регулярна фінансова допомога та її розподіл затверджуються в Законі про державний бюджет. Крім цього, існує декілька видів нерегулярної фінансової допомоги (кошти, які передаються в рамках взаємних розрахунків між державним та регіональними бюджетами, бюджетні позички тощо), яка розподіляється між регіонами в процесі виконання бюджету на підставі рішень уряду. Очевидно, що можливість одержання у такий спосіб фінансових коштів та їх обсяг значною мірою залежить від здатності регіональної влади переконати уряд у необхідності додаткового фінансування незалежно від наявності об'єктивних підстав для її виділення. Отже, доходи регіонів залежать від різних параметрів податкової системи та системи міжбюджетних відносин, які формують як міру можливого впливу регіональної влади на сукупні надходження, так і рівень її зацікавленості у зростанні надходжень до бюджету за рахунок власних джерел.

Економетричні моделі редистрибутивної здатності. Припущення стосовно вирівнюючого характеру перерозподілу регіональних доходів за допомогою системи міжбюджетних трансфертів перевіряється за допомогою побудови та оцінювання моделі, яка встановлює залежність між обсягом трансферту та доходами (бюджетними надходженнями) регіонів на особу. При цьому використовуємо поняття прогресивності, яке визначається аналогічно прогресивності податкової системи. Система міжбюджетних трансфертів є прогресивною, якщо ефективна ставка трансферту, тобто, відношення обсягу трансферту на особу до показника, який вирівнюється (власні надходження до регіонального бюджету, валовий регіональний продукт тощо) зменшується із зростанням цього показника. Це також означає, що гранична ставка трансферту менша середньої, або, в термінах еластичності, еластичність трансферту по регіональним доходам повинна бути меншою одиниці [5, 9–10]. Еластичність трансфертів по власним надходженням регіонів оцінюється за допомогою рівняння:

$$\ln \left(\frac{S_i}{\bar{S}} \right) = \alpha + \mu \ln \left(\frac{Y_i}{\bar{Y}} \right) + \varepsilon_i, \quad (1)$$

де S_i та Y_i – трансферт та власні надходження регіону i на особу, відповідно; \bar{S} та \bar{Y} – відповідні середні значення. Інша корисна характеристика редистрибутивної здатності отримується із наступного рівняння:

$$\ln \left(\frac{Y_i + S_i}{\bar{Y} + \bar{S}} \right) = \alpha + \beta \ln \left(\frac{Y_i}{\bar{Y}} \right) + \varepsilon_i, \quad (2)$$

де $1 - \beta$ є оцінкою редистрибутивної здатності (потужності) трансфертів, Y_i – власні надходження регіонів. Очевидно, що при $\beta = 1$ відносний дохід регіонального бюджету перед трансфертом точно корелює із відносним регіональним бюджетом після трансферту. Отже, у такому випадку міжбюджетний перерозподіл відсутній. Якщо $\beta = 0.5$, то це означає, що після розподілу трансфертів 50% початкової різниці у відносних доходах регіональних бюджетів на особу залишилось. Зазначимо, що в (1)–(2) припускається, що власні бюджетні надходження регіонів в точності визначаються валовим внутрішнім продуктом.

Результати дослідження. Еластичність трансфертів по власним надходженням регіонів наведена в таблиці 1. В усіх випадках (за виключенням 1999 р.) модель (1) адекватна за критерієм Фішера. Компонента перетину за 2005 р. статистично не відрізняється від нуля. Таким чином, зростання власних ресурсів регіонів зменшує обсяг трансферту.

В таблиці 2 наведена редистрибутивна здатність трансфертів системи міжбюджетних відносин. Згідно з отриманими результатами за розглянутий період від 45% до 78% початкових відносних різниць у власних доходах регіонів видалось в результаті розподілу трансфертів. Таким чином, система міжбюджетних відносин має потужний перерозподільчий та вирівнюючий ефекти.

Таблиця 1. Еластичність трансфертів по власним надходженням, 1999-2010 рр.

Рік	α	β	R^2
1999	-0.208	-0.0926	0.189
2000	-0.743	-2.056	0.819
2001	-0.202	-0.656	0.352
2002	-0.107	-0.640	0.707
2003	-0.092	-0.695	0.734
2004	-0.053	-0.484	0.677
2005	-0.009	-0.222	0.288
2006	-0.078	-0.559	0.825
2007	-0.028	-0.361	0.538
2008	-0.041	-0.437	0.494
2009	-0.095	-0.721	0.896
2010	-0.119	-0.847	0.897

Таблиця 2. Редистрибутивна здатність системи міжбюджетних відносин, 1999-2010 рр.

Рік	α	β	R^2
1999	0.017	0.548	0.641
2000	0.048	0.516	0.756
2001	0.044	0.538	0.778
2002	0.040	0.528	0.833
2003	0.036	0.455	0.774
2004	0.038	0.411	0.769
2005	0.036	0.425	0.698
2006	0.040	0.388	0.762
2007	0.050	0.476	0.802
2008	0.039	0.419	0.625
2009	0.028	0.292	0.577
2010	0.025	0.219	0.635

У таблиці 3 наведено результати оцінювання логарифмічної ($\ln(T_{it}) = \alpha_t + \beta_t \ln(Y_{it}) + \varepsilon_{it}$) моделі регіональних податкових надходжень, в якій пояснювальною змінною є валовий регіональний продукт. У даному випадку система прогресивна при $\beta > 1$, пропорційна при $\beta = 1$ та регресивна при $\beta < 1$. Отже, згідно із логарифмічною моделлю система регіонального оподаткування була прогресивною в 2000–2002 рр., пропорційною в 2003 р.

Таблиця 3. Логарифмічна модель регіональних податкових надходжень, 1999-2009 рр.

Рік	α	β	R^2
1999	-0.254	0.739	0.479
2000	-4.691	1.261	0.568
2001	-5.402	1.339	0.793
2002	-4.388	1.220	0.849
2003	-3.118	~1.000	0.864
2004	-2.420	0.943	0.864
2005	-2.379	0.940	0.884
2006	-2.454	0.956	0.901
2007	-1.817	0.901	0.903
2008	-1.981	0.921	0.903
2009	-1.934	0.919	0.898

У таблиці 4 наведені результати оцінювання логарифмічної ($\ln(\text{освіта}) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(\text{власні ресурси}) + \alpha_2 \ln(\text{трансферт}) + \varepsilon$ [1, 3]), моделі фінансування освіти. Аналогічні результати наведені в таблицях 5 та 6 для охорони здоров'я та соціального захисту, відповідно.

Таблиця 4. Логарифмічно-лінійна модель фінансування освіти із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних: $\ln(\text{освіта}) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(\text{власні ресурси}) + \alpha_2 \ln(\text{трансферт}) + \varepsilon$, 1999-2010 рр.

Рік	α_0	α_1	α_2	R^2
1999	2.315	0.282	0.096	0.441
2000	1.854	0.416	0.088	0.553
2001	3.255	0.212	0.072	0.496
2002	1.378	0.320	0.339	0.477
2003	0.908	0.340	0.420	0.506
2004	0.889	0.280	0.487	0.735
2005	1.727	0.151	0.510	0.735
2006	*	0.306	0.568	0.712
2007	*	0.241	0.646	0.637
2008	3.073	0.113	0.394	0.435
2009	-2.848	0.510	0.831	0.609
2010	1.939	0.261	0.423	0.266

* – статистично не відрізняється від нуля.

Таблиця 5. Логарифмічно-лінійна модель фінансування охорони здоров'я із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних: $\ln(\text{ох.зд.}) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(\text{власні ресурси}) + \alpha_2 \ln(\text{трансферт}) + \varepsilon$, 1999-2010 рр.

Рік	α_0	α_1	α_2	R^2
1999	1.304	0.494	0.049	0.533
2000	1.824	0.432	0.057	0.738
2001	2.771	0.314	*	0.795
2002	2.475	0.328	0.080	0.761
2003	1.761	0.374	0.186	0.674
2004	1.308	0.390	0.261	0.735
2005	2.405	0.295	0.202	0.802
2006	3.527	0.244	0.099	0.645
2007	3.349	0.249	0.141	0.799
2008	5.569	0.111	*	0.586
2009	4.575	0.180	0.078	0.626
2010	4.436	0.200	0.102	0.487

* – статистично не відрізняється від нуля.

Таблиця 6. Логарифмічно-лінійна модель фінансування соціального захисту із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних:
 $\ln(\text{соц.зах.}) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(\text{вл. ресурси}) + \alpha_2 \ln(\text{трансферт}) + \varepsilon$, 1999-2010 рр.

Рік	α_0	α_1	α_2	R^2
1999	*	0.472	0.197	0.239
2000	*	0.526	0.139	0.253
2001	1.432	0.287	0.277	0.345
2002	*	0.356	0.477	Модель не адекватна
2003	*	0.421	0.658	0.320
2004	*	*	0.324	Модель не адекватна
2005	2.018	*	0.488	0.749
2006	2.196	0.128	0.355	Модель не адекватна
2007	2.502	0.153	0.346	Модель не адекватна
2008	3.302	0.120	0.278	Модель не адекватна
2009	2.795	*	0.404	0.580
2010	1.695	0.159	0.504	0.741

* – статистично не відрізняється від нуля.

Згідно з отриманими результатами (табл. 4–6) найбільш потужний вплив система міжбюджетних трансфертів має на фінансування освіти.

У таблицях 7, 8 та 9 наведено результати оцінки лінійної моделі видатків місцевих бюджетів на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист, відповідно, із власними надходженнями та обсягом трансфертів (усе на особу) в якості пояснювальних змінних.

Таблиця 7. Лінійна модель регіональних видатків на освіту із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних:
 $\text{освіта} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{власні_ресурси} + \alpha_2 \text{трансферт} + \varepsilon$.

	α_0	α_1	α_2	R^2
АРК	*	0.316	0.322	0.994
Вінницька	*	0.245	0.409	0.998
Волинська	*	*	0.520	0.998
Дніпропетровська	-42.338	0.363	0.208	0.996
Донецька	*	0.289	0.203	0.990
Житомирська	*	*	0.469	0.998
Закарпатська	-31.237	0.341	0.406	0.995
Запорізька	*	0.347	*	0.989
Івано-Франківська	-56.074	0.745	*	0.981
Київська	-36.510	0.277	0.380	0.981
Кіровоградська	-35.066	0.467	0.295	0.998
Луганська	*	0.269	0.261	0.997
Львівська	*	0.220	0.434	0.997
Миколаївська	-36.445	0.369	0.359	0.997
Одеська	59.990	*	0.746	0.994
Полтавська	*	0.158	0.490	0.996
Рівненська	*	0.145	0.462	0.997
Сумська	*	0.291	0.382	0.996
Тернопільська	*	*	0.538	0.999
Харківська	-47.254	0.336	0.284	0.993
Херсонська	*	0.357	0.396	0.997
Хмельницька	*	0.228	0.447	0.998
Черкаська	-25.247	0.362	0.340	0.997
Чернівецька	-72.631	0.970	*	0.990
Чернігівська	*	*	0.434	0.997
м.Київ	-25.600	0.157	0.088	0.951
м.Севастополь	*	0.329	*	0.980

* – статистично не значимо.

Аналіз таблиць 7–9 дозволяє оцінити вплив власних ресурсів регіонів та міжбюджетних трансфертів на обсяги та стабільність фінансування освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Згідно із отриманими результатами в Україні утворено дві групи регіонів, для яких домінуючу роль у фінансуванні трьох галузей соціальної інфраструктури відіграють власні ресурси та міжбюджетні трансферти, що відображено у таблиці 10.

Таким чином, є підстави для гіпотези про процес міжрегіональної поляризації (міжрегіональної дивергенції) за даною ознакою.

Висновки. В роботі отримано оцінки редистрибутивної здатності системи міжбюджетних трансфертів України стосовно вирівнювання наявних ресурсів регіонів. Досліджено перерозподільчі властивості системи міжбюджетних трансфертів України за 1999–2010 роки. Припущення стосовно вирівнюючого характеру перерозподілу регіональних доходів за допомогою системи міжбюджетних трансфертів досліджено шляхом побудови та оцінювання моделі, яка встановлює залежність між обсягом трансферту та доходами (бюджетними надходженнями) регіонів на особу. При цьому використано поняття прогресивності. Система міжбюджетних трансфертів є прогресивною, якщо ефективна ставка трансферту, тобто, відношення обсягу трансферту на особу до показника, який вирівнюється (власні надходження до ре-

гіонального бюджету, валовий регіональний продукт тощо), зменшується із зростанням цього показника. Це також означає, що гранична ставка трансферту менша середньої, або, в термінах еластичності, еластичність трансферту по регіональним доходам повинна бути меншою одиниці.

**Таблиця 8. Лінійна модель регіональних видатків на охорону здоров'я із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних:
охорона_здоров'я = $\alpha_0 + \alpha_1$ власні_ресурси + α_2 трансферт + ε .**

	α_0	α_1	α_2	R^2
АРК	*	0.212	0.224	0.995
Вінницька	27.173	*	0.331	0.999
Волинська	26.841	*	0.280	0.998
Дніпропетровська	*	0.266	0.153	0.996
Донецька	*	0.266	0.175	0.989
Житомирська	21.084	*	0.336	0.997
Закарпатська	*	0.138	0.226	0.995
Запорізька	*	*	0.287	0.986
Івано-Франківська	*	0.487	*	0.975
Київська	*	0.156	0.266	0.979
Кіровоградська	*	0.302	0.178	0.998
Луганська	*	0.213	0.280	0.995
Львівська	30.677	*	0.297	0.997
Миколаївська	*	0.195	0.241	0.997
Одеська	41.338	*	0.415	0.991
Полтавська	16.623	0.090	0.363	0.997
Рівненська	*	0.307	0.138	0.995
Сумська	*	0.204	0.258	0.997
Тернопільська	20.434	*	0.304	0.996
Харківська	*	0.148	0.290	0.993
Херсонська	25.371	0.115	0.271	0.998
Хмельницька	21.890	0.108	0.261	0.999
Черкаська	*	0.225	0.221	0.994
Чернівецька	-31.572	0.609	*	0.990
Чернігівська	22.192	0.185	0.254	0.981
м.Київ	*	0.113	*	0.923
м.Севастополь	*	0.260	*	0.982

* – статистично не значимо.

**Таблиця 9. Лінійна модель регіональних видатків на соціальний захист із обсягом власних ресурсів та трансферту в якості пояснювальних змінних:
соціальний_захист = $\alpha_0 + \alpha_1$ власні_ресурси + α_2 трансферт + ε .**

	α_0	α_1	α_2	R^2
АРК	-85.729	0.291	*	0.982
Вінницька	-17.964	0.391	*	0.987
Волинська	-17.700	*	0.347	0.988
Дніпропетровська	-59.327	0.342	*	0.964
Донецька	-75.560	0.368	*	0.960
Житомирська	-16.967	*	0.270	0.977
Закарпатська	-19.315	*	0.367	0.984
Запорізька	-57.427	0.266	*	0.960
Івано-Франківська	-61.786	0.680	*	0.965
Київська	-29.605	0.171	0.230	0.962
Кіровоградська	-37.736	0.477	*	0.985
Луганська	-40.497	0.298	0.101	0.977
Львівська	*	*	0.242	0.965
Миколаївська	-51.735	0.295	0.144	0.989
Одеська	12.630	*	0.454	0.962
Полтавська	*	0.151	0.244	0.972
Рівненська	-24.144	*	0.331	0.988
Сумська	-21.781	0.318	0.121	0.979
Тернопільська	*	0.350	0.156	0.985
Харківська	-35.315	0.328	*	0.962
Херсонська	-18.412	*	0.253	0.984
Хмельницька	-25.205	0.356	0.131	0.977
Черкаська	-22.710	0.330	0.121	0.978
Чернівецька	-67.565	0.650	*	0.967
Чернігівська	*	0.194	0.222	0.967
м.Київ	-17.135	0.095	*	0.972
м.Севастополь	-24.729	0.230	*	0.970

* – статистично не значимо.

Згідно із отриманими результатами за розглянутий період від 45% до 78% початкових відносних рівнів у власних доходах регіонів видалось в результаті розподілу трансфертів. Таким чином, система міжбюджетних відносин має потужний перерозподільчий та вирівнюючий ефекти. В усіх випадках міжбюджетні трансферти є прогресивними. Регіональна податкова система була прогресивною лише в 2000–2002 роках.

Таблиця 10. Вплив власних ресурсів та міжбюджетних трансфертів на фінансування головних соціальних програм.

Освіта		
Власні ресурси домінують	Статистично не розрізняються	Трансферти домінують
Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Харківська, Чернівецька, Київ, Севастополь	АРК, Луганська, Миколаївська, Херсонська, Черкаська	Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Чернігівська
Охорона здоров'я		
Власні ресурси домінують	Статистично не розрізняються	Трансферти домінують
Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Рівненська, Чернівецька, м. Київ, м. Севастополь	АРК, Черкаська, Луганська, Миколаївська, Сумська	Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська
Соціальний захист		
Власні ресурси домінують	Статистично не розрізняються	Трансферти домінують
АРК, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, м. Київ, м. Севастополь	Чернігівська	Волинська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська, Сумська, Рівненська, Херсонська
За трьома вимірами		
Власні ресурси домінують	Статистично не розрізняються	Трансферти домінують
Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Чернівецька, м. Київ, м. Севастополь		Волинська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Полтавська

Отримані результати свідчать, що в 1999–2005 роках уряд значною мірою орієнтувався на виділення загальноцільових безумовних грантів. У 2006–2009 рр. вплив грантів співфінансування стає домінуючим, утворюючи позитивні стимули до зростання власних податкових надходжень регіонів.

Згідно з отриманими результатами найбільш потужний вплив система міжбюджетних трансфертів має на фінансування освіти. Аналіз результатів дослідження дозволяє оцінити вплив власних ресурсів регіонів та міжбюджетних трансфертів на обсяги та стабільність фінансування трьох головних соціальних програм: освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Головний результат полягає у тому, що в Україні утворено дві групи регіонів для яких (перша група) домінуючу роль у фінансуванні трьох галузей соціальної інфраструктури відіграють власні ресурси та (друга група) міжбюджетні трансферти. Таким чином, є підстави для гіпотези про процес міжрегіональної поляризації (міжрегіональної дивергенції) за даною ознакою.

Література

1. Семенов В.В. Оцінювання міжрегіональної мобільності бюджетних видатків // Новий бюджетний кодекс України: інноваційна спрямованість і практика застосування. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, УДУФМТ, 2010. – С.18–23.
2. Семенов В.В. Вирівнювання фіскальної здатності регіонів /В.В. Семенов // Проблеми прийняття рішень в умовах невизначеності. Збірник матеріалів XVIII міжнародної конференції. – Київ, 2011. – С.149.
3. Христенко В.Б. Межбюджетные отношения и управление региональными финансами: опыт, проблемы, перспективы /В.Б. Христенко //В.Б. Христенко. – М.: Дело, 2002. – 608 с.
4. Aronsson T. Redistribution and Provision of Public Goods in an Economic Federation/T. Aronsson, S. Blomquist // Journal of Public Economic Theory. – 2008. – Vol.10. – P.125-143.
5. Bayoumi T. Fiscal Flows in the United States and Canada: Lessons for Monetary Union in Europe / T. Bayoumi, P. Masson// European Economic Review. – 1995. – Vol.39. – P.253-274.
6. Boadway R. A Theory of Vertical Fiscal Imbalance/R. Boadway, J.-F. Tremblay // FinanzArchiv: Public Finance Analysis. – 2006. – Vol.62. – P.1-27.
7. Bradford D.F. Toward a Predictive Theory of Intergovernmental Grants / D.F. Bradford, W.E. Oates//The American Economic Review. – 1971. – Vol.61. – P.440-448.
8. Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practice/Eds. R. Boadway and A. Shah. – 2007. – The World Bank. – pp.572
9. Melitz J. Interregional and international risk-sharing and lessons for EMU / J. Melitz, F. Zumer//Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy. – 1999. – Vol.51. – P.149-188.
10. Melitz J. Regional redistribution and stabilization by the center in Canada, France, the UK and the US: A reassessment and new tests/J. Melitz, F. Zumer // Journal of Public Economics, - 2002. – Vol.86. – P.263-286.
11. Oates W.E. An Essay on Fiscal Federalism/W.E. Oates // Journal of Economic Literature. – 1999. – Vol.37. – P.1120-1149.